

Biuletyn Roku Czochralskiego

Wrocław

19-25 czerwca 2016 r.

rok V, numer **21/161**

Wydarzenia związane z Janem Czochralskim

- ▶ 2014 r. – Paweł Prusak – *Jan Czochralski prekursorem nowej epoki cywilizacyjnej* – w książce: "Edukacja Jutra. Od tradycji do nowoczesności. Aksjologia w edukacji jutra", Wyd. Wyższej Szkoły Humanitas, Sosnowiec, strony 253-268 [o referacie na konferencji pisaliśmy w "Biuletynie..." nr 42/2014 (96)]
- ▶ 2015 r. – Jerzy Paprocki – *Czochralski Jan (1885-1953)* – w: "Słownik Biograficzny Techników Polskich. Jubileuszowe wydanie specjalne", Warszawa; str. 27-30 [A]
- ▶ 14 czerwca 2016 r. – reż. Anna Laszczka – *Powrót chemika* – emisja filmu w kanale Planete+ (godz. 9:45)

Informacje prasowe i internetowe

- ◆ 9 czerwca – Józef Szudy – *Przywracał pamięć o Janie Czochralskim* – Gazeta Pomorska (toruńska), <http://plus.pomorska.pl/magazyn/a/prof-lukaszewicz-przywraca-pamiec-o-janie-czochralskim-zdjecia,10086736>

Pasjonujących odkryć ciąg dalszy

Dzięki uprzejmości Pań Kamili, Anny i Moniki z dwóch dużych bibliotek warszawskich (serdecznie dziękujemy!) dysponujemy kopiami ciekawych artykułów prasowych z 1936 r. a dotyczących kulis zatargu profesorów Jana Czochralskiego i Witolda Broniewskiego. Wobec braku dokumentów (wojenne zniszczenia Warszawy!) zachowane relacje prasowe nabierają specjalnego znaczenia. Szczególnie ważne stają się opisy faktów, podane daty, cytowane fragmenty dokumentów czy świadectwa, tym bardziej jeśli pochodzą od osób w jakiś sposób związanych rodzinne z bohaterami.

Rok IV. P. 11266 Warszawa, poniedziałek, 1 czerwca 1936 r. Warszawa, Kr., Przedm. 24 nr. 24

Redakcja i Administracja:
Warszawa, Aleje Jerozolimskie 20. Telefon: 231-36
Telefon redakcyjny w soboty popołudniu i wieczorem: Nr. 5-92-40.
Sekretarz redakcji przyjmuje codziennie od 14 do 16.
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DEPESZA

WYCHODZI W PONIEDZIAŁKI RANO

Prenumerata w kraju: kwartalnie 2.50 zł., półrocznie 5.— zł., rocznie 10.— zł. Prenumerata w Gdańsku: kwartalnie 2.75 zł., półrocznie 5.50 zł., rocznie 11.— zł., zagranicą: kwartalnie 3.— zł., półrocznie 6.— zł., rocznie 12.— zł.

Cena numeru 20 groszy, w Gdańsku 25 groszy.
Konto P. K. O. 8.451.

"Profesor politechniki Jan Czochralski stał się ofiarą publicznego atakowania go przez drugiego profesora" - artykuł (cała strona!) pióra Adama Szczepanika ukazał się pod tym tytułem w tygodniku "DEPESZA" w poniedziałek 15 czerwca 1936 r. To kolejny tekst - poprzedni, z dnia 1 czerwca tegoż roku (podpisany tylko inicjałami), nosił tytuł "Spór dwóch profesorów politechniki. Jeden ucieka się do prasy sensacyjnej, drugi zaś milczy i słusznie. Ale dla czego?". Nie wchodząc w szczegóły należy zaznaczyć, że autor jest szwagrem prof. Henryka Mierzejewskiego, a więc relacje "z pierwszej ręki" mają tu charakter świadectwa. I rzucają nowe światło na kilka faktów z życia Jana Czochralskiego.

Np. jednoznacznie mowa jest o tym, że inicjatorem sprowadzenia Czochralskiego do Polski był prof. Mierzejewski. Ciekawe więc, skąd wzięło się przekonanie o roli prezydenta Mościckiego. Okazuje się także, że o zatrudnienie Czochralskiego zabiegały Politechnika Lwowska i krakowska AGH. Ostatecznie, jak wiemy, Czochralskiego zatrudniła Politechnika Warszawska na wniosek prof. Broniewskiego.

W kontekście zarzutów Broniewskiego o niemieckości Czochralskiego pojawia się data 29 grudnia 1929 r. jako dniu złożenia przez Czochralskiego wniosku w Starostwie Grodzkim w Warszawie z prośbą o nadanie mu obywatelstwa polskiego. Potwierdza to, że nie było nadania obywatelstwa przez Prezydenta czy poprzez nadanie profesury, a zastosowano zwykłą przewidzianą prawem procedurę zrzeczenia się obywatelstwa niemieckiego (co zostało już zasugerowane w książce "Powrót. Rzecz o Janie Czochralskim!"). Nie było winą Czochralskiego, że Niemcy od razu nie zwolnili Profesora z obywatelstwa niemieckiego.

Tekst drugiego artykułu cytuje kilka cennych zeznań z dochodzenia prowadzonego w latach 1933-1934 przez Komisję Dyscyplinarną dla profesorów, która zajęła stanowisko negatywne wobec zarzutów prof. Broniewskiego przedstawionych rektorowi PW w marcu 1933 r.. Niestety, na tym nie skończył się dramat Czochralskiego - Broniewski zaatakował kolegę w prasie brukowej łamiąc tym samym dobre obyczaje akademickie.

Szkoda, że nie zachował się wspomniany w "Depeszy" memoriał w obronie Czochralskiego adresowany do ministra WRiOP, prof. Wojciecha Świątosławskiego, podpisany przez liczne grono uczonych, techników i przemysłowców.

* * * * *

Jan Czochralski w SBTP

Z okazji jubileuszu 180 lat od założenia w Paryżu Towarzystwa Politechnicznego Polskiego, najstarszego polskiego stowarzyszenia naukowo-technicznego, NOT przygotował specjalne jubileuszowe wydanie "Słownika Biograficznego Techników Polskich" (SBTP). To wydanie zawiera kilkadziesiąt wybranych życiorysów z prawie trzech tysięcy (!) jakie opublikowano w dotychczasowych tomach Słownika. Cieszy, że wśród nich jest obszerny biogram prof. Jana Czochralskiego pióra Jerzego Paprockiego (na stronach 27-30). Szkoda tylko, że autor nie ustrzegł się pewnych błędów (pomijam literówki w rodzaju błędnej daty urodzenia), a redakcja nie dopilnowała, by w tekście znalazły się informacje rzetelne i w pełnym zakresie (jak w innych opublikowanych biogramach). Na przykład brakuje informacji o szkołach noszących imię Czochralskiego, jego pomnikach czy medalach, które można znaleźć w biogramach wielu innych osób. Nie najlepiej też świadczy o rzetelności powołanie się na Wikipedię, jako jedno ze źródeł.

Paweł Tomaszewski
INTiBS PAN